

Riktlinjer för behandling av personuppgifter

Antagna av kommunstyrelsen den 10 augusti 2016, § 256.

Inledning

Personuppgiftslagen innehåller bestämmelser om när personuppgifter får samlas in, hur de insamlade personuppgifterna får behandlas, hur de registrerade ska informeras, när uppgifter ska utplånas m.m.

Kommunens samtliga nämnders behandling av personuppgifter omfattas av bestämmelserna i personuppgiftslagen. För socialnämnden gäller även speciallagstiftning med strängare regler för socialtjänsten. Socialtjänstens personuppgiftshantering omfattas inte av dessa riktlinjer.

Allmänna bestämmelser

Syfte

Personuppgiftslagen syftar till att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks genom behandling av personuppgifter. Om det i annan lag eller förordning finns bestämmelser som avviker från personuppgiftslagen, gäller de bestämmelserna i stället. Exempel på sådana lagar är offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten (2001:454) och patientdatalagen (2008:355).

Definitioner

Personuppgifter

Personuppgifter är all slags information som direkt eller indirekt kan hänföras till en fysisk person som är i livet. Exempel på personuppgifter är personnummer, namn, adresser, fastighetsbeteckningar, bild- och ljudupptagningar genom vilka en person kan identifieras m.m. En bedömning av om det är fråga om personuppgifter måste göras i det enskilda fallet.

Behandling av personuppgifter

Med behandling av personuppgifter avses varje åtgärd eller serie av åtgärder som vidtas i fråga om personuppgifter, vare sig det sker på automatisk väg eller inte. Det kan t.ex. vara insamling, registrering, lagring, bearbetning, sammanställning eller samkörning. Också personuppgifter som skickas, sprids eller tillhandahålls på annat sätt omfattas.

Något krav på att de uppgifter som behandlas ska vara organiserade eller strukturerade i ett register finns inte. Lagen omfattar dock inte behandling för privat bruk eller journalistiska ändamål.

Personuppgiftsansvarig

Personuppgiftsansvarig är den som ensam eller tillsammans med andra bestämmer varför och hur behandling av personuppgifter ska ske.

I kommunen är varje nämnd personuppgiftsansvarig inom sitt verksamhetsområde. Det fulla ansvaret för behandlingen av personuppgifter vilar på den personuppgiftsansvarige, även när det finns ett personuppgiftsombud och/eller ett personuppgiftsbiträde.

Personuppgiftsbiträde

Den som anlitas av den personuppgiftsansvarige för behandling av personuppgifter kallas personuppgiftsbiträde.

Biträdet är alltid någon utanför kommunen och är aldrig någon som är anställd av kommunen. Ett personuppgiftsbiträde kan vara en fysisk eller juridisk person. En bank som anlitas för utbetalning av löner och en tillhandahållare av molntjänster till skolan är exempel på möjliga personuppgiftsbiträden.

Den personuppgiftsansvarige ansvarar för att det finns ett skriftligt avtal med personuppgiftsbiträdet, som bara får behandla uppgifter i enlighet med den ansvariges instruktioner.

Personuppgiftsombud

Den fysiska person som på uppdrag av den personuppgiftsansvarige självständigt ska se till att personuppgifter behandlas på ett korrekt och lagligt sätt är personuppgiftsombud. Personuppgiftsombud ska anmälas till Datainspektionen.

I kommunen utser varje nämnd sitt personuppgiftsombud.

Kontaktperson

Den fysiska person inom nämnden som ansvarar för att utföra det arbete som ligger inom den personuppgiftsansvariges ansvarsområde samt ha kontakten med personuppgiftsombudet.

Den registrerade

Den som en personuppgift avser.

Personuppgiftslagens tillämpningsområde

Behandling som omfattas av lagen – hanteringsreglerna

Personuppgiftslagens bestämmelser gäller för sådan behandling av personuppgifter som är helt eller delvis automatiserad eller ingår i en samling av personuppgifter som har strukturerats för att påtagligt underlätta sökning efter eller sammanställning av personuppgifter. Dessa regler kallas hanteringsreglerna.

All behandling av personuppgifter som görs i kommunens IT-system omfattas av hanteringsreglerna.

Undantag från hanteringsreglerna

Hanteringsreglerna behöver inte tillämpas vid behandling av personuppgifter i s.k. ostrukturerat material.

Exempel på ostrukturerat material kan vara e-postmeddelanden, löpande text som publiceras på internet eller dokument som skrivs i ordbehandlingsprogram. Även om personuppgifterna finns i ett ostrukturerat material omfattas de dock av hanteringsreglerna om de ingår i eller är avsedda att ingå i kommunens dokument- och ärendehanteringssystem.

Behandling av personuppgifter får aldrig, även om den inte omfattas av hanteringsreglerna, utföras om den innebär en kränkning av den registrerades personliga integritet.

Förhållande till offentlighet, tryck- och yttrandefrihet

Bestämmelserna i personuppgiftslagen är inte tillämpliga om de strider mot bestämmelserna i tryckfrihetsförordningen, yttrandefrihetsgrundlagen eller mot offentlighetsprincipen.

Exempelvis tillämpas i princip inte personuppgiftslagen om någon begär att få ut en allmän handling.

Grundläggande krav på behandling av personuppgifter

Personuppgiftslagen ställer vissa grundläggande krav vid helt eller delvis automatiserad behandling. Dessa krav ska alltid vara uppfyllda för att behandling av personuppgifter ska vara tillåten.

Laglighet och god sed

Den personuppgiftsansvarige ska se till att personuppgifter bara behandlas om det är lagligt samt att det sker på ett korrekt sätt och i enlighet med god sed. Med korrekt behandling menas bl.a. att de registrerade får information om behandlingen och att insamling inte får ske utan den registrerades kännedom.

Ändamål

Personuppgifter får bara samlas in för särskilda, uttryckligen angivna och berättigade ändamål. Ändamålet med behandlingen måste bestämmas innan uppgifterna samlas in och får inte vara alltför opreciserat eller omfattande. Personuppgifter får efter insamlingen inte behandlas för något ändamål som är oförenligt med det ursprungliga ändamålet.

Det är tillåtet att ändra en pågående behandling av personuppgifter om den nya behandlingen inte är oförenlig med det ursprungliga ändamålet.

Relevans

Personuppgifterna ska vara adekvata och relevanta i förhållande till ändamålet med behandlingen. Detta innebär att personuppgifterna ska vara sådana som behövs för att uppnå ändamålet med behandlingen. Fler uppgifter än som behövs för ändamålet får inte samlas in.

Aktualitet, korrigerings och gallring

De personuppgifter som behandlas ska vara sakligt riktiga och, om det är nödvändigt, aktuella i förhållande till ändamålet med behandlingen. Alla rimliga åtgärder måste vidtas för att säkerställa att felaktiga personuppgifter rättas, utplånas eller blockeras.

Personuppgifter får inte bevaras under längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen. När personuppgifterna inte längre behövs måste de gallras.

Personuppgifterna får dock bevaras i enlighet med arkivlagen (1990:782), arkivförordningen (1991:446) och kommunens arkivreglemente.

Förutsättningar för att få behandla personuppgifter

För att behandling av personuppgifter ska få ske måste, utöver de grundläggande kraven, även vissa kriterier vara uppfyllda.

Samtycke

Personuppgiftslagen ger i huvudsak den registrerade all bestämmanderätt över sina egna personuppgifter, dvs. behandling får bara ske om den registrerade lämnat samtycke till detta. Samtycke ska inhämtas innan behandlingen påbörjas.

Om den registrerade lämnar samtycke i skriftlig form, får behandling av personuppgifterna ske för vilket ändamål som helst som omfattas av samtycket. Det finns inget krav på att samtycket ska vara skriftligt, men vid en eventuell tvist ska den personuppgiftsansvarige kunna visa att samtycke har lämnats.

Inhämtas samtycket i samband med en ansökan som den registrerade gör ska det tydligt framgå för sökanden att denne även lämnar ett samtycke. Den registrerade ska också få tillräcklig information om behandlingen för att förstå innebörden av samtycket. Det är också viktigt att samtycket är frivilligt. Den som ger sitt samtycke bör vara över 15 år, alternativt ges av målsman. En anhörig kan inte lämna samtycke för exempelvis en dement person, men samtycke kan lämnas av en förvaltare och i vissa fall av en god man. Samtycket kan vara tidsbegränsat.

Även om samtycke inte lämnats får behandling ske om behandlingen är nödvändig för vissa angivna ändamål. Kommunala myndigheters behandling av personuppgifter omfattas för det mesta av något av dessa ändamål, vilket innebär att samtycke oftast inte behövs.

Avtal och rättslig skyldighet

Behandling av personuppgifter får ske för att ett avtal med den registrerade ska kunna fullgöras eller åtgärder som den registrerade begärt ska kunna vidtas innan ett avtal träffas. Med detta avses t.ex. ansökan om barnomsorg, platsansökan, kö till hyreslägenheter m.m. Det måste vara den registrerade själv som är avtalspart. Om kommunen har träffat ett avtal med en juridisk person medför inte bestämmelsen rätt att behandla personuppgifter om t.ex. anställda hos den juridiska personen.

Den personuppgiftsansvarige får behandla personuppgifter för att kunna fullgöra en rättslig skyldighet som kommunen har. Det kan exempelvis handla om förteckningar som miljöförvaltningen måste ha för att kunna utföra tillsyn enligt miljöbalken och livsmedelslagen eller om registrering av skolpliktiga barn.

Vitala intressen och allmänt intresse

Personuppgifter får behandlas om behandlingen är nödvändig för att skydda vitala intressen som är av livsviktig och grundläggande betydelse för den registrerade. Exempelvis kan det i vissa fall vara nödvändigt att behandla personuppgifter för en person som är medvetlös och behöver ges vård.

Personuppgifter får också behandlas om det är nödvändigt för att en arbetsuppgift av allmänt intresse ska kunna utföras, såsom t.ex. arkivering, forskning, framställning av statistik m.m.

I samband med myndighetsutövning

Personuppgifter får behandlas om det är nödvändigt för att den personuppgiftsansvarige eller en tredje man till vilken personuppgifter lämnas ut ska kunna utföra en arbetsuppgift i samband med myndighetsutövning. Det behöver alltså inte vara en behandling i myndighetsutövning utan det räcker med att behandlingen sker i samband med myndighetsutövningen för att den ska vara tillåten.

Intresseavvägning

Om behandling av personuppgifter i annat fall inte skulle vara tillåten kan den personuppgiftsansvarige göra en intresseavvägning. Om kommunens intresse då kan anses väga tyngre än den registrerades intresse av skydd mot kränkning får behandling ske. Intresseavvägningen kan även motivera behandling av personuppgifter om andra än avtalsparten, såsom anhöriga eller kontaktpersoner. Det kan t.ex. gälla registrering av närmast anhöriga till anställda. Dock bör behandlingen upphöra om den registrerade begär det.

När behandling av personuppgifter inte är tillåten

Samtycke återkallas

Ett lämnat samtycke till behandling av personuppgifter kan när som helst återkallas. Ytterligare personuppgifter om den registrerade får därefter inte behandlas. Behandlingen av uppgifter som redan samlats in får dock fortsätta i enlighet med det tidigare samtycket.

En registrerad kan dock inte motsätta sig behandling av personuppgifter om behandlingen är tillåten enligt personuppgiftslagens hanteringsregler.

Känsliga personuppgifter

Behandling av känsliga personuppgifter är som huvudregel förbjudet. Känsliga personuppgifter är personuppgifter som

- avslöjar ras eller etniskt ursprung,
- avslöjar politiska åsikter,
- avslöjar religiös eller filosofisk övertygelse,
- avslöjar medlemskap i fackförening, eller
- rör hälsa eller sexualliv.

Undantagsfall

Liksom för icke känsliga personuppgifter kan den registrerade lämna sitt samtycke. Den registrerades uttryckliga samtycke medför att behandling av känsliga personuppgifter blir tillåten.

Med samtycke jämställs att den registrerade på ett tydligt sätt offentliggjort uppgifterna. De förtroendevaldas partitillhörighet är en sådan uppgift.

Om samtycke saknas kan känsliga personuppgifter ändå behandlas om det är nödvändigt för att

- den personuppgiftsansvarige ska kunna fullgöra sina skyldigheter eller utöva sina rättigheter inom arbetsrätten,
- den registrerades vitala intressen ska kunna skyddas och den registrerade inte kan lämna sitt samtycke, eller
- rättsliga anspråk ska kunna fastställas, göras gällande eller försvaras.

Uppgifter om lagöverträdelse

Uppgifter om lagöverträdelse får behandlas i kommunen om behandlingen är tillåten med hänvisning till en rättslig skyldighet. Enligt lag (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn, har kommunen rätt att begära en registerkontroll för personal inom förskoleverksamhet, skola och barnomsorg.

Behandling av personnummer

Personnummer får behandlas utan samtycke bara när det är absolut nödvändigt. Även om registrering av personnummer är tillåten bör personnummer inte skrivas ut på listor, förteckningar m.m. Personnummer får dock skrivas ut på förteckningar m.m. om det är klart motiverat. Födelsedatum räknas inte som personnummer och kan skrivas ut på förteckningar, såsom klasslistor m.m., om personuppgiftsbehandlingen i övrigt är tillåten.

Information till den registrerade

Den registrerade har rätt att få information om vad en personuppgiftsbehandling avser.

Information som ska lämnas självmant

Information om en behandling av personuppgifter ska alltid ges till den registrerade innan behandlingen påbörjas. Inhämtas personuppgifterna från den registrerade själv, lämnas information lämpligast i samband med insamlandet. Inhämtas personuppgifterna från någon annan än den registrerade själv, ska den personuppgiftsansvarige lämna information i samband med att personuppgifterna första gången registreras. Information behöver inte lämnas om det finns andra bestämmelser som gäller framför personuppgiftslagen, t.ex. om vissa uppgifter omfattas av sekretess.

Information behöver inte lämnas om sådant som den registrerade redan känner till eller om det är omöjligt eller skulle innebära en oproportionerligt stor arbetsinsats.

Informationen ska omfatta uppgift om den personuppgiftsansvariges identitet, dvs. kommunens adress, nämnd och kontaktperson, uppgift om ändamålen med behandlingen och all övrig information som behövs för att den registrerade ska kunna ta till vara sina rättigheter i samband med behandlingen, såsom information om mottagarna av uppgifterna, skyldighet att lämna uppgift och rätten att ansöka om information och få rättelse.

Information som ska lämnas efter ansökan – registerutdrag

En gång per kalenderår kan den registrerade efter ansökan få ett gratis registerutdrag. Ansökan om registerutdrag ska göras skriftligen och vara undertecknad av den registrerade. Ansökan kan också undertecknas av vårdnadshavare för underårig eller av förvaltare. Ansökan om registerutdrag ska förutsättas avse hela kommunen om det inte klart framgår att ansökan endast avser en nämnd.

Om uppgifter om den sökande inte behandlas i kommunens register ska information om detta meddelas per post eller e-post. Om den sökande däremot finns i kommunens personregister ska skriftlig information lämnas inom en månad avseende

- vilka uppgifter om den sökande som behandlas,
- varifrån dessa uppgifter har hämtats,
- ändamålen med behandlingen, och
- till vilka mottagare eller kategorier av mottagare som uppgifterna lämnas ut.

Finns det särskilda skäl för det, får information lämnas senast fyra månader efter det att ansökan gjordes. Sådana särskilda skäl kan t.ex. vara att det behövs en omfattande sekretessprövning eller att det behövs omfattande dekryptering av handlingar.

Registerutdrag ska skickas till folkbokföringsadress. Innehåller utdraget känsliga uppgifter ska det skickas i rekommenderat brev.

Undantag från informationsskyldigheten vid sekretess och tystnadsplikt

Om sekretess eller tystnadsplikt gäller mot den registrerade själv för vissa uppgifter ska sådana uppgifter inte lämnas i registerutdraget. Det kan exempelvis vara fråga om sekretess gentemot patient enligt 25 kap. 6 § offentlighets- och sekretesslagen.

Säkerhet vid behandling

Den personuppgiftsansvarige har en skyldighet att vidta lämpliga säkerhetsåtgärder för att skydda de personuppgifter som behandlas. Åtgärderna ska vara så utformade att de ger en lämplig säkerhetsnivå med beaktande av tekniska möjligheter, kostnader, särskilda risker med behandlingen av personuppgifterna och hur känsliga de behandlade personuppgifterna är.

Datainspektionen får i enskilda fall besluta om vilka säkerhetsåtgärder som den personuppgiftsansvarige ska vidta.

För arbetet med informationssäkerhet har kommunen en informationssäkerhetspolicy och riktlinjer för informationssäkerhet.

Personuppgifter på internet

Det är generellt förbjudet att överföra personuppgifter till land utanför EU eller EES-området (tredje land). Det är dock tillåtet att föra över personuppgifter till tredje land, om den

registrerade har lämnat sitt samtycke till överföringen, eller om överföringen är nödvändig för att uppnå vissa i lagen specificerade ändamål. Någon överföring av uppgifter till tredje land föreligger inte när personuppgifter läggs ut på internet och den som tillhandahåller servertjänsten är etablerad i en EU-stat.

Personnummer får **aldrig** publiceras på kommunens hemsidor.

Publicering av personuppgifter på kommunens hemsidor måste ske med försiktighet. Publiceringen får aldrig vara förolämpande, ärekränkande eller liknande.

Publicering av känsliga personuppgifter

Känsliga personuppgifter avseende partitillhörighet, etnicitet eller dylikt får bara publiceras i enlighet med reglerna för hantering av känsliga personuppgifter. En publicering får dock aldrig ske om den innebär en kränkning av den personliga integriteten.

Publicering av harmlösa personuppgifter

Harmlösa personuppgifter – såsom namn, befattning, telefonnummer och e-postadress till arbetet och liknande arbetsplatsrelaterade personuppgifter – kan normalt publiceras på en webbplats utan den registrerades samtycke om publiceringen är berättigad och inte innebär en kränkning av den personliga integriteten. Uppgifter avseende en förtroendevald som rör dennes uppdrag, såsom namn och partitillhörighet, får publiceras.

Uppgifter om familjeförhållanden, bostadsadress, telefonnummer och fritidsintressen är normalt inte harmlösa uppgifter. Foton kan i vissa fall vara harmlösa medan det i andra fall krävs samtycke. Om någon invänder mot att uppgifter om honom eller henne har publicerats på internet, bör uppgifterna tas bort även om de för utomstående kan verka harmlösa.

Skolan

Uppgifter om elevers namn, skol- och klasstillhörighet, liksom e-postadress i skolan får publiceras på hemsidan. Uppgifter om hemadress, hemtelefonnummer m.m. får inte publiceras utan samtycke. Uppgifter om elever med skyddad adress får aldrig publiceras. Fotografier får aldrig publiceras utan elevens samtycke.

Diarier, kallelser och protokoll

Personuppgifter som ingår i kommunens diarium, kallelser till sammanträden i fullmäktige eller nämnd och protokoll som har förts vid ett sammanträde med fullmäktige eller en nämnd får publiceras. Personnummer får dock aldrig publiceras.

För webbpublicering av personuppgifter i diaries och protokoll m.m. har kommunen tagit fram särskilda riktlinjer.

Anmälan till tillsynsmyndigheten

All helt eller delvis automatiserad behandling av personuppgifter ska skriftligen anmälas av den personuppgiftsansvarige till Datainspektionen innan behandlingen av personuppgifterna sker. Anmälningsskyldigheten omfattar såväl ny behandling (nytt register) som ändring av befintlig

behandling (ändring i befintligt register). Anmälan, som görs på särskild blankett, ska vara undertecknad av behörig tjänsteman. När en behandling upphör ska en avanmälan göras.

Anmälan ska innehålla

- den personuppgiftsansvariges namn, adress och kontaktperson,
- ändamålet med behandlingen,
- vilka som berörs av behandlingen,
- vilka uppgifter som kommer att behandlas,
- till vilka som uppgifterna kan komma att lämnas ut,
- om uppgifterna kommer att behandlas på internet, och
- vilka säkerhetsåtgärder som vidtagits om särskilda sådana är påkallade.

Anmälan behöver inte ske av bl.a. sådan behandling som sker i ostrukturerat material.

Om den personuppgiftsansvarige utser ett personuppgiftsombud ska ombudet anmälas till Datainspektionen på särskild blankett. Vid entledigande av ett personuppgiftsombud ska även detta anmälas.

När det finns ett personuppgiftsombud ska all personuppgiftsbehandling anmälas till personuppgiftsombudet, i stället för till Datainspektionen.

I personuppgiftsombudets uppdrag ingår bl.a. att självständigt se till att den personuppgiftsansvarige behandlar personuppgifter på ett lagligt och korrekt sätt samt påpeka brister för denne, att anmäla förhållanden som inte själv rättas till Datainspektionen, att samråda med Datainspektionen vid tveksamhet om lagens tillämpning, att föra förteckning över behandlingar som den personuppgiftsansvarige genomför samt att hjälpa den registrerade med rättelse.

Den förteckning som förs och förvaras av personuppgiftsombudet ska innehålla samma uppgifter som en anmälan till Datainspektionen enligt ovan. Förteckningen kan även innehålla andra uppgifter, se Datainspektionens exempel.

Kontaktpersonen sköter kontakten mellan den personuppgiftsansvarige och personuppgiftsombudet och ser till att den förteckning som förs över behandlingar inom den personuppgiftsansvariges område hålls uppdaterad, samt gör nödvändiga anmälningar till personuppgiftsombudet.

Rättsliga konsekvenser

Ansvar för behandling av personuppgifter, som alltid ligger på den personuppgiftsansvarige, är straff- och skadeståndssanktionerat. Datainspektionen är tillsynsmyndighet över tillämpningen av bestämmelserna.

Skadestånd, böter och fängelse

Den personuppgiftsansvarige ska ersätta den registrerade för skada och kränkning av den personliga integriteten, om detta har orsakats av olaglig behandling av dennes personuppgifter. Böter eller fängelse kan bli konsekvensen för den som genom uppsåtlig eller grov oaktsamhet

- lämnar osann uppgift till registrerad eller tillsynsmyndighet som begär uppgift,
- behandlar personuppgifter i strid med gällande lagstiftning,
- överför personuppgifter till tredje land i strid med gällande lagstiftning,
- låter bli att anmäla behandling av personuppgifter,
- behandlar personuppgifter som avses i 13 § och 21 § i strid med lagen, eller
- överför uppgifter till tredje land utan att adekvat säkerhetsnivå har säkerställts.

I ringa fall döms inte till ansvar.

Ytterligare information

Ytterligare information om personuppgiftlagen finns på Datainspektionens hemsida www.datainspektionen.se.